

[Inici](#) | [Presentació](#) | [Instruccions autors](#) | [Call for papers](#) | [Indexada a](#) | [Arxiu](#)

Cerca (<http://temaria.net/simple.php?origen=1575-5886&idioma=ca>)

La formació jurídica i deontològica en el currículum del curador de continguts (content curator)

[Versión castellana]

 ALEJANDRA HERNÁNDEZ RUIZ
Professora
Facultat de Ciències Econòmiques i
Empresarials
Departament de Comunicació i Psicologia Social
Universitat d'Alacant
alejandra.hernandez@ua.es

Opcions

PDF <meta />

[Metadades](#)

Resum

Objectiu: examinar els continguts jurídics i deontològics en l'itinerari formatiu del curador de continguts (*content curator*), un dels perfils professionals amb més projecció de demanda en la indústria de continguts digitals a Espanya.

Metodologia: anàlisi de contingut dels plans d'estudis del grau d'Informació i Documentació i del grau de Periodisme (la formació relacionada amb aquesta professió). Actualment, el grau d'Informació i Documentació s'imparteix en dotze universitats espanyoles, onze de públiques i una de privada. El grau de Periodisme és present a trenta-sis universitats espanyoles, divuit de públiques i divuit de privades. Durant els mesos de setembre i octubre de 2015 s'analitzen els plans d'estudis publicats a les pàgines web de les universitats objecte d'anàlisi. S'observa, tant en Informació i Documentació com en Periodisme, la denominació i el caràcter de l'assignatura (bàsica, obligatòria o optativa), la càrrega lectiva i el lloc en el curs (període acadèmic). Per descriure el contingut de les matèries s'han consultat les guies docents o les fitxes de les assignatures en els casos en què aquesta informació es trobava públicament accessible.

Resultats: tot i la importància indefugible de la formació ètica per a l'excel·lència professional, la seva presència és minsa en Informació i Documentació. L'absència de matèries d'ètica i deontologia professional no implica que l'estudi no es dugui a terme de manera transversal en altres disciplines. No obstant això, els continguts jurídics centrats en la propietat intel·lectual adquireixen més rellevància. En Periodisme, la presència del dret i la deontologia professional és més notòria.

Resumen

Objetivo: examinar los contenidos jurídicos y deontológicos en el itinerario formativo del responsable de contenidos (*content curator*), uno de los perfiles profesionales con más proyección de demanda en la industria de contenidos digitales en España.

Metodología: análisis de contenido de los planes de estudio del grado de Información y Documentación y del grado de Periodismo (la formación relacionada con esta profesión). Actualmente, el grado de Información y Documentación se imparte en doce universidades españolas, once públicas y una privada. El grado de Periodismo está presente en treinta y seis universidades españolas, dieciocho públicas y dieciocho privadas. Durante los meses de septiembre y octubre de 2015 se analizan los planes de estudio publicados en las páginas web de las universidades objeto de estudio. Se observa, tanto en Información y Documentación como en Periodismo, la denominación y el carácter de la asignatura (básica, obligatoria u optativa), su carga lectiva y su lugar en el curso (período académico). Para la descripción del contenido de las materias se han consultado las guías docentes o fichas de las asignaturas en los casos en que esta información se encontraba públicamente accesible.

Resultados: pese a la importancia insoslayable de la formación ética para la excelencia profesional, su presencia es exigua en Información y Documentación. La ausencia de materias de ética y deontología profesional no implica que su estudio no se lleve a cabo de manera transversal en otras disciplinas. Sin embargo, los contenidos jurídicos centrados en la propiedad intelectual adquieren más relevancia. En Periodismo, la presencia del derecho y la deontología profesional es más notoria.

Abstract

Objective: To examine the training offered in law and duty-based ethics in higher education curricula for the content curator, currently one of the most sought after professionals in the Spanish digital content industry.

Methodology: The article analyses the curricula of the Bachelor's Degree in Information and Documentation and the Bachelor's Degree in Journalism, the two degrees which provide the most relevant training for students wishing to pursue a career in content curation. In Spain, Information and Documentation is currently taught in eleven public universities and one private institution, while Journalism is taught in eighteen public universities and eighteen private centers. During September and October of 2015, the writer analyzed the curricula for these two degrees as they appeared in the web pages of all of the universities concerned. For both degrees, the analysis considered the name of the subjects dedicated to content curation and their status as basic, compulsory or optional subjects. It also considered the overall programming of these subjects in the academic year and their study load. The description of the subject content was obtained from the official course guides, prospectuses or subject profiles when and where these had been made accessible to the public.

Results: Although duty-based ethics are understood to be essential for professional excellence, the curriculum of the Bachelor's Degree in Information and Documentation provides little specific training in this subject and the students' contact with it is transversal, through other subjects. On the other hand, this degree does offer specific training on the subject of intellectual property. In the case of the Bachelor's Degree in Journalism, there is a greater presence of subjects offering training in law and duty-based ethics.

Paraules clau: Perfil professional, Plans d'estudis, Deontologia professional, Ètica professional

Keywords: Professional profile, Syllabi, Professional deontology, Professional ethics

Rebut: 03/12/2015. Acceptat: 19/04/2016.

1 Introducció

El curador de continguts (*content curator*) figura entre els perfils professionals amb més projecció de demanda en la indústria de continguts digitals a Espanya (Fundación de Tecnologías de la Información, 2012). En un ecosistema informatiu caracteritzat per la infoxicació i la preeminència de mitjans socials (Guallar; Leiva-Aguilera, 2013), la cura de continguts (*content curation*) es presenta com una activitat imprescindible per convertir la informació en coneixement (Serrano-Puche, 2014).

Bhargava (2009) identifica la professió del curador de continguts amb la persona que, de forma contínua, troba, agrupa, organitza i comparteix el millor contingut i més rellevant sobre un tema específic. Com apunta Torres (2014), la tasca del curador de continguts no consisteix en la mera recopilació de dades, sinó en la revaloració i difusió entre una audiència específica interessada en un determinat tema. Guallar i Leiva-Aguilera (2013) puntualitzen que no es tracta de repetir o duplicar contingut: "El contenido *curado* debe ser, por definición, altamente relevante".

Atès que la cura de continguts s'"alimenta" del contingut generat per tercers, en la pràctica professional del curador de continguts cal tenir en consideració les qüestions legals i ètiques que poden afectar la seva tasca. De forma primordial, tal com recull Decugis (2015), una cura de continguts d'acord amb els imperatius legals exigeix el respecte al dret a la propietat intel·lectual dels autors, amb les excepcions que preveu cada país i possibiliten l'exercici professional del curador de continguts.

La Llei de propietat intel·lectual atorga als creadors d'obres originals i creatives drets exclusius sobre elles (Rodríguez, 2012). Al nostre país, l'article 20.1.b) CE reconeix com un dret fonamental el dret a la producció i creació literària, artística, científica i tècnica (Sanjurjo, 2015). Els drets d'autor estan regulats en el Reial decret legislatiu 1/1996, de 12 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la llei de propietat intel·lectual, que incorpora les modificacions introduïdes per la Llei 23/2006, de 7 de juliol, i la Llei 21/2014, de 4 de novembre. El capítol II del títol III estableix els límits aplicables als drets d'autor i, per tant, la possibilitat de reproduir obres sense el consentiment dels creadors en els casos de còpia privada, citació en l'ensenyament i paròdia, entre d'altres. Al marge d'aquestes excepcions, en la resta dels casos serà necessari disposar del consentiment exprés dels titulars dels drets d'autor per reproduir-ne les creacions.

Dins el marc legal de la propietat intel·lectual i els drets d'autor, i en contraposició al copyright tradicional (tots els drets reservats), les llicències Creative Commons proporcionen un nou mecanisme legal als autors per cedir alguns dels seus drets (patrimonials) sobre les pròpies creacions i escollir la manera més convenient per difondre les seves obres (Labastida, 2005). Tal com assenyala Xalabarder (2006), les llicències Creative Commons permeten als autors que, en lloc de prohibir l'ús de les seves obres, l'autoritzin sota algunes condicions (alguns drets reservats).

Xalabarder (2006) apunta que, per defecte (si no s'inclou cap condició o s'exclou algun ús), les llicències Creative Commons autoritzen la reproducció, distribució, transformació i comunicació pública de l'obra amb caràcter gratuït, sempre que, tal com indiquen Labastida i Iglesias (2006), l'ús no tingui una finalitat comercial, es reconegui l'autoria i s'incorpori l'avís de la llicència que acompanya l'obra.

Des d'una perspectiva ètica, la plataforma Curata (2013), en l'únic monogràfic que, fins ara, aborda de forma exhaustiva l'ètica en la curació de continguts, ofereix diverses claus essencials (algunes ja identificades per Kanter, 2012), relacionades amb l'ús i difusió de la informació. Així, el curador de continguts ha de:

1. Limitar el nombre d'articles extrets d'una sola font.
2. No reproduir, ni fer un apunt ni republicar de forma íntegra el contingut original (text, vídeo o imatges) elaborat per tercers.
3. Canviar el títol de qualsevol contingut curat.
4. Identificar de manera prominent la font del contingut original.
5. Incorporar en un lloc destacat l'enllaç a la font original del contingut curat.
6. En el cas d'usar una ShareBar o iFrame, donar al lector l'oportunitat de tancar-los per veure el contingut original sense aquests elements.
7. No utilitzar *nofollows* en els enllaços al contingut original: evitar la pràctica del *link-hoarding*.

En la mateixa línia, des de l'experiència professional i formativa d'autors com Guallar (2015), per a una curació de continguts ètica, a més de les qüestions relacionades amb les fonts d'informació (citació, identificació rellevant i diversitat) i la utilització de tècniques de caracterització com ara retitular o resumir, caldria prendre en consideració altres aspectes indispensables: (1) cuidar l'estil de redacció, (2) diferenciar el contingut curat segons els canals, (3) no acceptar retribucions externes per alterar la cura, (4) dedicar temps a la cura i (5) mantenir un alt compromís amb l'audiència.

L'ètica i deontologia professional, juntament amb els coneixements tècnics específics de cada camp disciplinari són requisits imprescindibles per a l'exercici professional (Gómez-Pantoja Fernández-Salguero, 2001). Al seu torn, l'ètica contribueix a la consolidació d'una professió (Hortal, 2002). Per tant, per legitimar socialment la cura de continguts com a activitat professional cal insistir en les competències ètiques i deontològiques que s'han d'incloure tant en la formació com en la pràctica professional.

En relació amb el perfil curricular del curador de continguts, tot i la visió acadèmica que assimila la seva tasca a la del documentalista web (Sanz, 2012), per Guallar i Leiva-Aguilera (2013) aquest professional necessita, a més, habilitats de comunicació (coneixement de l'audiència i tècniques de comunicació amb ella), coneixement de l'àmbit específic de treball i coneixement dels mitjans socials. Per tant, el curador de continguts es concep com un perfil híbrid de comunicació i informació i documentació. D'aquesta manera, la formació relacionada amb aquesta professió es correspon amb el grau d'Informació i Documentació i el grau de Periodisme (Fundació de Tecnologies de la Informació, 2012).

Per l'objecte d'estudi del nostre treball és d'especial interès la investigació sobre la formació ètica del professional de la informació. En aquesta línia destaca el treball de Buchanan (2004) que analitza la inclusió d'aquesta matèria en els plans d'estudis d'Informació i Documentació als Estats Units. Pérez-Pulido (2004) fa el mateix en universitats de diferents països (el Canadà, els Estats Units, Llatinoamèrica i Europa). Uns altres treballs estudien el contingut (teories de raonament moral) i la metodologia (l'estudi de casos reals) que han de caracteritzar la formació ètica (Fallis, 2007). Amb propòsits similars, Carbo (2008) estableix el contingut, la metodologia i el perfil acadèmic del professorat que hauria d'impartir la matèria ètica.

En relació amb els estudis sobre la formació ètica del periodista, per Cebrián (2015) constitueix un dels elements nuclears del bon fer professional. Uns altres treballs centren l'atenció en els objectius pedagògics (Díaz-del-Campo, 2012a), en les tècniques pedagògiques bàsiques en la matèria (Díaz-del-Campo, 2012b) i en la formació del professorat (Díaz-del-Campo, 2014). Finalment, Díaz-del-Campo (2013) examina el caràcter del curs sobre ètica periodística i el seu lloc en l'itinerari curricular en les facultats de catorze països de la Unió Europea.

Les referències teòriques i empíriques prèvies sobre la formació jurídica en el currículum de la titulació d'Informació i Documentació són inexistents. En Periodisme, minses. Així, Oliva (2014) constata que, en les nou facultats de Periodisme amb més tradició al nostre país, les assignatures de dret tenen poca rellevància i perden càrrega lectiva amb la transició de les antigues llicenciatures als graus. Atès que, fins ara, no existeix cap estudi que analitzi els continguts jurídics i ètics o deontològics en l'itinerari formatiu del curador de continguts, l'objectiu d'aquesta investigació rau a examinar aquests aspectes en els plans d'estudis del grau d'Informació i Documentació i del grau de Periodisme que s'imparteixen en universitats espanyoles.

2 Material i mètodes

Per analitzar la inclusió de les qüestions jurídiques i ètiques o deontològiques en l'itinerari curricular del curador de continguts, en primer lloc, s'examina el contingut dels plans d'estudis del grau d'Informació i Documentació.

Segons el *Libro blanco del título de grado en Información y Documentación* (ANECA, 2004), l'objectiu bàsic de la titulació resideix en la formació de professionals capaços de seleccionar, gestionar, organitzar i preservar la documentació i la informació. El grau d'Informació i Documentació capacita els titulats per treballar en tot tipus de biblioteques, centres de documentació i d'informació i arxius, i com a gestor de continguts.

De manera específica, un dels objectius de la titulació és conèixer els aspectes legals i ètics de l'ús i transferència de la informació (ANECA, 2004).

En concret, el dret i l'ètica figuren com a continguts comuns obligatoris en el mòdul "Documentos, unidades y sistemas de información". Així, aquesta matèria es caracteritza per incloure, entre d'altres: el coneixement dels aspectes culturals, socials, econòmics i legals de la producció i l'ús de la informació documental, així com la deontologia i perfil del professional de la informació i la documentació (ANECA, 2004).

Per determinar la mostra s'introdueixen les paraules clau "información" i "documentación" al motor de cerca de l'ANECA (<http://srv.aneca.es/ListadoTitulos/>) i es contrasta la informació obtinguda amb els resultats de l'estudi d'Ortiz-Repiso, Calzada-Prado i Aportela-Rodríguez (2013). Actualment, el grau

d'Informació i Documentació s'imparteix en dotze universitats espanyoles, onze de públiques i una de privada (vegeu la taula 1).

Universitats públiques	
Universidade da Coruña (UDC)	Universitat de Barcelona (UB)
Universidad Carlos III de Madrid (UC3M)	Universidad Complutense de Madrid (UCM)
Universidad de Extremadura (UEX)	Universidad de Granada (UGR)
Universidad de León (UNILEON)	Universidad de Murcia (UM)
Universidad de Salamanca (USAL)	Universitat de València (UV)
Universidad de Zaragoza (UNIZAR)	
Universitats privades	
Universitat Oberta de Catalunya (UOC)	

Taula 1. Universitats espanyoles on s'imparteix el grau d'Informació i Documentació
Font: elaboració pròpia

En segon lloc, es presta atenció a les matèries jurídiques i ètiques o deontològiques en els plans d'estudis del grau de Periodisme.

El *Libro blanco de los títulos de grado en Comunicación* (ANECA, 2005, p. 309) preveu, com un dels objectius fonamentals del títol de Periodisme, una formació vinculada a la tasca del curador de continguts. Així, el disseny curricular d'aquesta titulació ha de "proporcionar un conocimiento suficiente de las técnicas de búsqueda, identificación, selección y recogida de información, así como de los métodos de examinar críticamente cualquier clase de fuentes, documentos y hechos con la finalidad, por un lado, de tratarlos convenientemente y, por otro, de transformarlos en informaciones de interés mediante los lenguajes informativos-comunicativos para cada caso".

Per aconseguir aquest objectiu, un dels continguts comuns obligatoris dels plans d'estudis de Periodisme ha de ser l'aprenentatge de "las normas jurídicas que regulan el trabajo del periodista, así como de la ética y deontología profesional que debe presidir el quehacer del periodista con arreglo al compromiso cívico derivado de la información como bien público" (ANECA, 2005, p. 314).

La introducció de la paraula clau "periodisme" al motor de cerca de l'**ANECA** (<http://srv.aneca.es/ListadoTitulos/>) juntament amb els resultats del treball d'Oliva (2014) mostren que el grau de Periodisme és present a trenta-sis universitats espanyoles, divuit de públiques i divuit de privades (vegeu la taula 2).¹

Universitats públiques	
Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)	Universidad Carlos III de Madrid (UC3M)
Universidad de Castilla-La Mancha (UCLM)	Universidad Complutense de Madrid (UCM)
Universidad de Valladolid (UVA)	Universitat Jaume I (UJI)
Universidad de La Laguna (ULL)	Universidad de Málaga (UMA)
Universidad Miguel Hernández (UMH)	Universidad de Murcia (UM)
Universidad del País Vasco (UPV)	Universitat Pompeu Fabra (UPF)
Universidad Rey Juan Carlos (URJC)	Universitat Rovira i Virgili (URV)
Universidad de Santiago de Compostela (USC)	Universidad de Sevilla (US)
Universitat de València (UV)	Universidad de Zaragoza (UNIZAR)
Universitats privades	
Universitat Abat Oliba CEU (UAO-CEU)	Universidad Antonio de Nebrija (NEBRIJA)
Universidad Camilo José Cela (UCJC)	Universidad Cardenal Herrera CEU
Universidad Católica San Antonio (UCAM)	Universidad a Distancia de Madrid (UDIMA)
Universidad Europea del Atlántico (UNEATLANTICO)	Universidad Europea de Madrid (UEM)
Universidad Europea Miguel de Cervantes (UEMC)	Universidad Francisco de Vitoria (UFV)
Universitat Internacional de Catalunya (UIC)	Universidad de Navarra (UNAV)
CESAG* (centre adscrit a UPComillas)	Universidad Pontificia de Salamanca (UPSA)
Universitat Ramon Llull (URLL)	Universidad San Jorge (USJ)
Universidad San Pablo CEU	Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya (UVIC)

Taula 2. Universitats espanyoles on s'imparteix el grau de Periodisme
Font: elaboració pròpia

* Centro de Enseñanza Superior Alberta Giménez

Durant els mesos de setembre i octubre de 2015 s'analitzen els plans d'estudis publicats a les pàgines web de les universitats objecte d'estudi. A partir dels treballs de Díaz-del-Campo (2013) i Pérez-Pulido (2004), s'observa, tant en Informació i Documentació com en Periodisme, la denominació i el caràcter de l'assignatura (bàsica, obligatòria o optativa), la càrrega lectiva i el lloc en el curs (període acadèmic). Per descriure el contingut de les matèries s'han consultat les guies docents o fitxes de les assignatures en els casos en què aquesta informació es trobava públicament accessible.²

3 Resultats

En l'itinerari formatiu del grau d'Informació i Documentació s'identifica un total de dotze assignatures que tracten aspectes relacionats amb el dret i l'ètica essencials per a la tasca del curador de continguts.

Vuit matèries centren l'atenció en la protecció, per mitjà de la propietat intel·lectual, dels documents emprats pels professionals de la documentació: Dret de la documentació i el seu règim jurídic (UCM), Propietat intel·lectual (UC3M), Dret de la informació i la comunicació (UEX), Propietat intel·lectual audiovisual i multimèdia (UEX), Marc jurídic de la informació i la documentació (UGR), Règim jurídic de la informació i documentació (UNILEON), Introducció al dret privat (USAL) i Dret aplicat a la informació i la documentació (UNIZAR). Cinc d'aquestes assignatures són bàsiques i tres són optatives. Tres matèries s'imparteixen a primer curs, dues a segon, una a tercer i una a quart. En el cas de l'assignatura de Propietat intel·lectual audiovisual i multimèdia, l'ensenyament té lloc al segon semestre (sense adscripció a cursos). Totes les assignatures tenen una càrrega lectiva de sis crèdits.

D'altra banda, matèries determinades de l'àmbit del dret inclouen també en els seus continguts temes d'ètica i deontologia professional. És el cas de les assignatures de Règim jurídic de la informació i la documentació (UNILEON) i de Dret aplicat a la informació i la documentació (UNIZAR).

Només quatre assignatures versen de manera primordial sobre ètica: Ètica i deontologia professional (UC3M), Ètica i deontologia de la informació (UEX), Deontologia professional en entorn d'informació i documentació (UM) i Ètica de la informació i la documentació (USAL). S'hi tracten assumptes vinculats amb els drets i deures del professional de la informació, codis professionals, dilemes ètics de la societat de la informació, models de raonament ètic per resoldre conflictes, autoregulació de l'activitat professional, entre d'altres. Dues d'aquestes matèries són bàsiques, una d'obligatòria i una d'optativa. Dues s'ofereixen a primer, i una a quart. En el cas de la UEX s'imparteix al primer semestre (sense adscripció a cursos). A excepció de l'assignatura d'Ètica i deontologia professional (UC3M) amb tres crèdits, la resta de les matèries té sis crèdits.

En el currículum del grau de Periodisme, seixanta-cinc assignatures versen sobre qüestions jurídiques i/o ètiques indispensables per al perfil del curador de continguts.

Trenta-cinc matèries aborden de manera nuclear l'aplicació del dret a l'exercici professional del periodisme. De forma general, tal com es preveu en la guia docent de Dret de la comunicació (URJC), es pretén "ofrecer a los alumnos las claves teóricas y prácticas para el adecuado entendimiento y el posterior ejercicio legítimo —conforme a Derecho— de su profesión informativa, tan esencial para el desarrollo de una verdadera sociedad democrática".

L'assignatura rep diverses denominacions (vegeu la taula 3) i es troba present en totes les institucions estudiades. Quinze d'aquestes matèries són bàsiques, dinou obligatòries i una optativa. Vuit s'imparteixen a primer curs, deu a segon, vuit a tercer i nou a quart. A excepció de les assignatures de Dret de la comunicació (UEM) amb tres crèdits, Dret de la informació (UPF) amb quatre crèdits, Dret a la informació (UVIC) amb tres crèdits i Dret i deontologia de la informació (part I): dret (UNIZAR) amb tres crèdits, la resta de les assignatures té una càrrega lectiva de sis crèdits.

Denominació	Universitat/s
Dret	UEM, ULL, San Pablo-CEU
Dret de la comunicació	UJI, URLL, URJC, URV, UV
Dret i deontologia de la informació (part I): dret	UNIZAR
Dret de la informació	UAO-CEU, Nebrija, UAB, Cardenal Herrera-CEU, UCLM, UDIMA, UCM, UNEATLANTICO, UEMC, UFV, UIC, UVA, UMH, UM, UNAV, UPV, UPF, CESAG-UPComillas, UPSA, USC, USJ, US, UVIC
Dret de la informació i la comunicació	UCJC, UMA
Dret de la informació en contextos multimèdia i interactius	UC3M

Taula 3. Assignatures de dret aplicat al periodisme
Font: elaboració pròpia

Per al curador de continguts resulta essencial l'aprenentatge d'aquesta matèria pel necessari rigor informatiu que ha de caracteritzar la seva tasca i pel respecte als drets d'autor que garanteix la seva actuació conforme a dret. Així, el contingut d'aquestes assignatures se centra de manera particular en el reconeixement constitucional de la llibertat d'expressió i la llibertat d'informació, els límits constitucionals al dret a la informació (drets de la personalitat i protecció de la joventut i la infància, entre d'altres), el requisit constitucional de la veracitat, el dret de rectificació, el règim jurídic dels periodistes (secret professional, clàusula de consciència), el règim jurídic dels mitjans de comunicació i el règim jurídic de la propietat intel·lectual.

Tot i la centralitat de continguts jurídics en aquestes matèries, també és possible identificar aspectes relacionats amb l'autoregulació en periodisme (codis deontològics, estatuts de redacció, consells de premsa, llibres d'estil, defensor del lector). És el cas de les assignatures de Dret de la comunicació a la UJI, Dret de la comunicació a la URJC, Dret a la ULL, Dret de la informació a la UMH i Dret de la informació al CESAG-UPComillas.

En trenta matèries els continguts se centren en l'ètica aplicada a l'exercici professional del periodisme.³ L'assignatura rep diverses denominacions (vegeu la taula 4). Cinc d'aquestes matèries són bàsiques, vint són obligatòries i una és optativa. Una assignatura s'imparteix a primer, vuit a segon, set a tercer i catorze a quart. De forma general, les matèries tenen sis crèdits, a excepció de l'assignatura de Professional ethics (UAO-CEU) amb dos crèdits, Deontologia periodística (UPF) amb quatre crèdits, Ètica professional (UVIC) amb tres crèdits i Dret i deontologia de la informació (part I): deontologia (UNIZAR) amb tres crèdits.

Denominació	Universitat/s
Codis i valors de la professió periodística	US
Dret i deontologia de la informació (part I): deontologia	UNIZAR
Deontologia de la comunicació	ULL
Deontologia i mitjans de comunicació	UPV
Deontologia del periodisme	USJ
Deontologia periodística	UDIMA, UIC, UNAV, UPF, UPSA
Deontologia periodística i llibertat d'expressió	UAB
Ètica de la comunicació*	Cardenal Herrera-CEU, URLL
Ètica i deontologia	San Pablo-CEU
Ètica i deontologia de la comunicació	Nebrija, UNEATLANTICO, UEMC, CESAG-UPComillas
Ètica i deontologia periodística	UVA
Ètica i deontologia professional	UCLM, UCM, UEM, UFV, UJI, UMH
Ètica i deontologia professional: responsabilitat social corporativa	UCJC
Ètica professional	UVIC
Òrgans i sistemes de regulació	USC
Professional ethics	UAO-CEU

Taula 4. Assignatures de deontologia professional aplicada al periodisme
Font: elaboració pròpia

* A la URLL s'imparteixen les assignatures d'ètica de la comunicació I i ètica de la comunicació II.

En la recerca de l'excel·lència professional, els continguts d'aquestes assignatures se centren en l'aprenentatge dels principis bàsics de l'ètica comunicativa (veracitat, llibertat, justícia, responsabilitat), els conflictes ètics en l'exercici de la professió, el tractament periodístic de temes d'especial responsabilitat (menors, violència de gènere, terrorisme) i els mecanismes d'autoregulació (llibres d'estil, associacions professionals, codis deontològics), entre d'altres.

En el cas de la UCAM, la matèria de Deontologia i legislació de la comunicació (matèria bàsica de sis crèdits), com el nom indica, comparteix continguts de caràcter jurídic i deontològic. D'aquí que no s'hagi inclòs en els grups de matèries que, de manera específica, es vinculen al dret o a l'ètica i deontologia professional.

4 Conclusions

Aquesta investigació pretenia fer una aproximació a l'itinerari formatiu del curador de continguts des d'una perspectiva juridicodeontològica.

Tot i la importància indefugible de la formació ètica per a l'excel·lència professional, menys de la meitat de

les institucions analitzades preveu assignatures específiques en el grau d'Informació i Documentació.

Coincidim amb Pérez-Pulido (2004) en el fet que l'absència de matèries d'ètica i deontologia professional no implica que l'estudi no es dugui a terme de manera transversal en altres disciplines. El *Libro blanco del título de grado en Información y Documentación* (ANECA, 2004, p. 50) estableix com a competència transversal personal "el compromiso ético en las relaciones con los usuarios y en la gestión de la información". Així, en el cas de la Universidad da Coruña (UDC), una de les competències transversals del títol preveu: "comportarse con ética y responsabilidad social, como ciudadano y como profesional". En la mateixa línia, a la Universidad Complutense de Madrid (UCM) es pretén que l'alumnat estigui capacitat per "demostrar un alto nivel de compromiso ético para el ejercicio de la profesión".

En la transició de les antigues llicenciatures als graus, només la matèria d'ètica i deontologia de la informació (UEX) es manté. La resta de les assignatures identificades per Pérez-Pulido (2004), Ètica de la documentació (UCM), Ètica de la informació (UOC) i Dret i ètica de la informació i documentació (UM) desapareixen. Com a contrapartida, s'incorporen als graus noves matèries en institucions com ara la UC3M (Ètica i deontologia professional), la UM (Deontologia professional en l'entorn d'informació i documentació) i la USAL (Ètica de la informació i la documentació). Enfront del caràcter optatiu de les assignatures de la llicenciatura, en el grau se n'imposa el caràcter bàsic (dues matèries), obligatori (una) i optatiu (una).

En el currículum del documentalista i gestor de la informació, els continguts jurídics centrats en la propietat intel·lectual adquireixen més rellevància (més de la meitat de les universitats objecte d'estudi incorpora una formació sobre drets d'autor).

En Periodisme, la presència del dret i l'ètica és més notòria. Així, per als juristes, la totalitat de les titulacions analitzades incorpora la matèria de Dret a la informació, amb diverses denominacions, que pretén "informar sobre los deberes y obligaciones que el ordenamiento jurídico impone a la actividad informativa" (Mieres, 2004). Atesa la importància de la tasca periodística per a la formació d'una opinió pública informada, indispensable en una societat democràtica, conèixer les normes que disciplinen l'activitat informativa adquireix ple reconeixement a les titulacions de Periodisme.

Les disparitats observades entre els dos graus en el tractament atorgat a les qüestions jurídiques podrien relacionar-se amb la naturalesa diferent de les professions de periodista i de documentalista: més centrada la primera en la creació de continguts, més focalitzada la segona en la gestió de continguts i, per tant, en la protecció per mitjà de la propietat intel·lectual dels documents que gestionen.

La importància de l'ètica en l'itinerari formatiu de Periodisme és també rellevant. Les xifres són altes i molt properes al màxim ideal: la presència d'una càtedra obligatòria d'ètica a totes les facultats (Díaz-del-Campo, 2013). A excepció de sis institucions, a la resta de les universitats es preveuen matèries d'ètica i deontologia professional. De manera similar als estudis d'Informació i Documentació, la no-inclusió d'assignatures en aquest àmbit impedeix inferir-ne l'exclusió total dels plans d'estudis. Així, a la Universidad de Málaga (UMA) es recull, com una de les competències genèriques de la titulació, el "conocimiento del compromiso cívico de los periodistas derivado de la conceptualización de la información como bien público". En la mateixa línia, la Universidad Rey Juan Carlos (URJC) pretén que els titulats sàpiguen "mantener un comportamiento íntegro y honesto, teniendo en cuenta la deontología profesional que se ocupa de regular sus actuaciones". Per tant, aquesta absència podria respondre al "método por saturación" (Christians; Covert, 1980; citat a Díaz-del-Campo, 2013) que advoca per la transversalitat de la matèria ètica en els plans d'estudis.

En relació amb la ubicació d'aquestes matèries en el disseny curricular, els nostres resultats coincideixen amb els observats per Díaz-del-Campo (2013), ja que el 70 % de les matèries d'ètica i deontologia s'imparteixen en els nivells més avançats (tercer i quart curs).

Quant al caràcter de l'assignatura, predomina l'obligatorietat de les matèries, la qual cosa constitueix un indicador de la importància atorgada a l'ètica en el procés formatiu dels futurs professionals de la informació (Díaz-del-Campo, 2013).

Els estudis ulteriors haurien d'aprofundir en el coneixement dels dilemes ètics als quals s'enfronta el curador de continguts, així com les teories ètiques i models de raonament moral més convenients per solucionar-los amb la finalitat de crear un corpus d'estudi que permeti optimitzar la formació dels discents.

Al marge del debat sobre la novetat o no de les funcions assignades al curador de continguts, la seva legitimació social necessita mecanismes d'autoregulació en forma d'associacions professionals i codis deontològics específics que donin suport a la seva tasca i la consolidin. Sens dubte, l'enfortiment de l'ètica i la deontologia redundarà en una millora de la praxi professional i, per tant, en una millora de la seva funció social.

Bibliografia

ANECA (2004). *Libro blanco. Título de grado en Información y Documentación*. Madrid: Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación.

<http://www.aneca.es/var/media/150424/libroblanco_jun05_documentacion.pdf (http://www.aneca.es/var/media/150424/libroblanco_jun05_documentacion.pdf) >.

[Consulta: 03/12/2015].

— (2005). *Libro blanco. Títulos de grado en Comunicación*. Madrid: Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación.

<http://www.aneca.es/var/media/150336/libroblanco_comunicacion_def.pdf (http://www.aneca.es/var/media/150336/libroblanco_comunicacion_def.pdf) >. [Consulta: 03/12/2015].

Bhargava, Rohit (2009). "Manifiesto for the Content Curator: the next big social media job of the future?".

- Rohit Bhargava.com, 30 September. <<http://www.rohitbhargava.com/2009/09/manifesto-for-the-content-curator-the-next-big-social-media-job-of-the-future.html> (<http://www.rohitbhargava.com/2009/09/manifesto-for-the-content-curator-the-next-big-social-media-job-of-the-future.html>) >. [Consulta: 03/12/2015].
- Buchanan, Elizabeth A. (2004). "Ethics in Library and Information Science. What are we teaching?". *Journal of information ethics*, vol. 13, no. 1, p. 51–60.
- Carbo, Toni (2008). "Ethics Education for Information Professionals". *Journal of library administration*, vol. 47, no. 3–4, p. 5–25. <<http://dx.doi.org/10.1080/01930820802186324> (<http://dx.doi.org/10.1080/01930820802186324>) >. [Consulta: 03/12/2015].
- Cebrián, Belén (2015). "Propuestas para mejorar la formación de los periodistas en el siglo xxi". *Index.comunicación*, vol. 5, n.º 2, p. 23–31. <<http://journals.sfu.ca/indexcomunicacion/index.php/indexcomunicacion/article/view/168> (<http://journals.sfu.ca/indexcomunicacion/index.php/indexcomunicacion/article/view/168>) >. [Consulta: 02/12/2015].
- Curata (2013). *Content Marketing Done Right: Curata's Definitive Guide to Executing an Ethical Content Curation Strategy*. <<http://www.curata.com/resources/ebooks/content-marketing-done-right> (<http://www.curata.com/resources/ebooks/content-marketing-done-right>) >. [Consulta: 07/10/2016].
- Decugis, Guillaume (2015). "Does ethical content curation exist? A data-driven answer". *The Lean Content Marketing Blog. How to get more return on investment from content*, 30 July. <<http://blog.scoop.it/2015/07/30/does-ethical-content-curation-exist-a-data-driven-answer/> (<http://blog.scoop.it/2015/07/30/does-ethical-content-curation-exist-a-data-driven-answer/>) >. [Consulta: 03/12/2015].
- Díaz-del-Campo, Jesús (2012a). "Objetivos pedagógicos básicos en la enseñanza de la ética de la comunicación". *Vivat Academia*, n.º 121 (diciembre), p. 1–16. <<http://www.vivatacademia.net/index.php/vivat/article/view/15> (<http://www.vivatacademia.net/index.php/vivat/article/view/15>) >. [Consulta: 07/10/2016].
- (2012b). "Técnicas pedagógicas básicas para la enseñanza de la ética Periodística". *Etic@net*, vol. 12, n.º 12, p. 303–324. <<http://eticanet.org/revista/index.php/eticanet/article/view/13> (<http://eticanet.org/revista/index.php/eticanet/article/view/13>) >. [Consulta: 07/10/2016].
- (2013). "El lugar de la ética en la formación del periodista. Un estudio de la situación en la Unión Europea". *Cuadernos.info*, n.º 33, p. 113–120. <<http://www.cuadernos.info/index.php/CDI/article/view/529> (<http://www.cuadernos.info/index.php/CDI/article/view/529>) >. [Consulta: 07/10/2016].
- (2014). "La formación de los profesores de ética de la Comunicación en la Unión Europea". *Zer*, vol. 19, n.º 36, p. 239–252. <<http://www.ehu.eus/zer/hemeroteca/pdfs/zer36-12-diazdelcampo.pdf> (<http://www.ehu.eus/zer/hemeroteca/pdfs/zer36-12-diazdelcampo.pdf>) >. [Consulta: 02/12/2015].
- Fallis, Don (2007). "Information ethics for twenty-first century library professionals". *Library hi tech*, vol. 25, no. 1, p. 23–36.
- Fundación de Tecnologías de la Información (2012). *Perfiles profesionales más demandados en el ámbito de los contenidos digitales en España 2012–2017: profesionales TIC 2011*. Madrid: FTI-AMETIC. <http://ametic.es/sites/default/files/pafet_vii_perfiles_profesionales_cd_fti-rooter_1.pdf (http://ametic.es/sites/default/files/pafet_vii_perfiles_profesionales_cd_fti-rooter_1.pdf) >. [Consulta: 03/12/2015].
- Gómez-Pantoja Fernández-Salguero, Aurora (2001). "Bases teóricas para el desarrollo de un código de ética para la profesión bibliotecaria". *Boletín de la ANABAD*, vol. 51, n.º 3, p. 15–35. <<http://www.anabad.org/images/boletines/2001.3.pdf> (<http://www.anabad.org/images/boletines/2001.3.pdf>) >. [Consulta: 02/12/2015].
- Guallar, Javier (2015). "Decálogo ético del content curator. 10 condiciones de una buena curación de contenidos". *Los content curators.com*, 12 enero. <<http://www.loscontentcurators.com/decalogo-etico-para-el-content-curator-10-condiciones-de-una-buena-curacion-de-contenidos/> (<http://www.loscontentcurators.com/decalogo-etico-para-el-content-curator-10-condiciones-de-una-buena-curacion-de-contenidos/>) >. [Consulta: 03/12/2015].
- Guallar, Javier; Leiva-Aguilera, Javier (2013). *El content curator: guía básica para el nuevo profesional de internet*. Barcelona: UOC.
- Hortal, Augusto (2002). *Ética general de las profesiones*. Bilbao: Desclée De Brouwer.
- Kanter, Beth (2012). "Good Curation VS Bad Curation". *Beth's Blog. How connected nonprofits leverage networks and data for social change*, 5 June. <<http://www.bethkanter.org/good-curation-vs-bad-curation> (<http://www.bethkanter.org/good-curation-vs-bad-curation>) >. [Consulta: 06/03/2016].
- Labastida, Ignasi (2005). "Les llicències de Creative Commons a l'Estat espanyol". *BID: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 15 (diciembre). <<http://bid.ub.edu/15labast.htm> (<http://bid.ub.edu/15labast.htm>) >. [Consulta: 03/12/2015].

Labastida, Ignasi; Iglesias, César (2006). *Guía sobre gestión de derechos de autor y acceso abierto en bibliotecas, servicios de documentación y archivos*. Madrid: SEDIC. <<http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/32170>>. [Consulta: 03/12/2015].

Mieres, Luis-Javier (2004). "Algunas consideraciones acerca del derecho de la información ante el nuevo paradigma de la enseñanza universitaria". En: *2º Congreso internacional de ética y derecho de la información. Información, libertad y derechos humanos: la enseñanza de la ética y el derecho de la información*. Valencia, octubre de 2002. Valencia: Fundación COSO para el Desarrollo de la Comunicación y la Sociedad, p. 43–52. <<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2534335>>. [Consulta: 07/10/2016].

Oliva, Carlos (2014). "La formación jurídica del periodista en España: una necesidad para satisfacer el Derecho de la Información y el Derecho a la Información". *REDU: revista de docencia universitaria*, vol. 12, n.º 3, p. 201–223. <<http://polipapers.upv.es/index.php/REDU/article/view/5497> (<http://polipapers.upv.es/index.php/REDU/article/view/5497>)>. [Consulta: 02/12/2015].

Ortiz-Repiso, Virginia; Calzada-Prado, Francisco-Javier; Aportela-Rodríguez, Ivett M. (2013). "¿Qué está pasando con los estudios universitarios de biblioteconomía y documentación en España?". *El profesional de la información*, vol. 22, n.º 6 (noviembre-diciembre), p. 505–514.

Pérez-Pulido, Margarita (2004). "L'ensenyament de l'ètica i la deontologia de la informació en els estudis universitaris de biblioteconomia i documentació". *BiD: Textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 13 (deseembre). <<http://bid.ub.edu/13pulid1.htm> (<http://bid.ub.edu/13pulid1.htm>)>. [Consulta: 07/10/2016].

Rodríguez, Óscar (2012). *Curso de Community Manager*. Madrid: Anaya Multimedia.

Sanjurjo, Beatriz (2015). *Manual de Internet y redes sociales: una mirada legal al nuevo panorama de las comunicaciones en la red, con especial referencia al periodismo digital, propiedad intelectual, protección de datos, negocios audiovisuales, ecommerce, consumidores, marketing online y publicidad digital*. Madrid: Dykinson.

Sanz, Sandra (2012). "¿Por qué lo llaman 'content curator' cuando quieren decir documentalista?". *COMeIN: revista de los Estudios de Ciencias de la Información y de la Comunicación*, n.º 10 (abril). <<http://www.uoc.edu/divulgacio/comein/es/numero10/articles/Article-Sandra-Sanz.html> (<http://www.uoc.edu/divulgacio/comein/es/numero10/articles/Article-Sandra-Sanz.html>)>. [Consulta: 02/12/2015].

Serrano-Puche, Javier (2014). "Por una dieta digital: hábitos mediáticos saludables contra la 'obesidad informativa'". *Ámbitos: revista internacional de comunicación*, n.º 24, p. 71–80. <<http://ambitoscomunicacion.com/2014/por-una-dieta-digital-habitos-mediaticos-saludables-contra-la-obesidad-informativa/> (<http://ambitoscomunicacion.com/2014/por-una-dieta-digital-habitos-mediaticos-saludables-contra-la-obesidad-informativa/>)>. [Consulta: 03/12/2015].

Torres, Concepción (2014). "El rol del curador de contenidos en educación y su aplicación en el aula universitaria". En: Gómez, E. R.; Ríos, J. M.; Sánchez, J. (coord.). *3er Congreso Internacional sobre buenas prácticas con TIC en la educación. Una visión desde Iberoamérica*, Málaga, octubre y noviembre de 2013. Málaga: Universidad de Málaga; Universidad de Guadalajara, p. 1–10.

Xalabarder, Raquel (2006). "Las licencias Creative Commons: ¿una alternativa al copyright?". *UOC Papers: revista sobre la sociedad del conocimiento*, n.º 2 (marzo). <<http://www.uoc.edu/uocpapers/2/dt/esp/xalabarder.pdf> (<http://www.uoc.edu/uocpapers/2/dt/esp/xalabarder.pdf>)>. [Consulta: 03/12/2015].

Notes

¹ No es tenen en consideració en aquest estudi les dobles titulacions com ara el grau de Comunicació i Periodisme Audiovisuals (Universitat de Lleida) ni els títols de graus genèrics de Comunicació (IE University).

² Al grau d'Informació i Documentació no s'ha pogut consultar la programació docent de l'assignatura d'Aspectes legals de la informació (UB). Al grau de Periodisme no s'ha pogut accedir al contingut de les matèries de Dret de la informació (UCM), de Dret de la informació i d'Ètica i deontologia de la comunicació (UNEATLANTICO).

³ No es té en consideració en l'estudi la matèria d'Ètica aplicada i bioètica (UCAM), pel caràcter introductor i a l'ètica professional i els continguts sobre bioètica aliens a l'objecte del nostre treball. En el seu lloc s'opta per incloure la matèria de Deontologia i legislació en la comunicació.

Citació recomanada

Hernández Ruiz, Alejandra (2016). "La formació jurídica i deontològica en el currículum del curador de continguts (content curator)". *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 37 (deseembre). <<http://bid.ub.edu/37/hernandez.htm>>. [Consulta: 15-12-2016].

